

Sprekend Humanisme

Uitwerking van het radio-interview met:

Wim Heij en Henk Bos

Datum	: 28-09-1980
Lokatie	: studio in Hilversum
Onderwerp(en)	: humanistisch geestelijke verzorging in de krijgsmacht, dienstplicht, kernwapenproblematiek
Duur radio-uitzending	: 29:01 min./sec.
Naam / functie interviewer(s)	: onbekend
Kader/context	: een radiouitzending van het Humanistisch Verbond, waarin diverse onderwerpen aan de orde komen
Niveau van uitwerking	: Indicatief (globaal. Tijd/onderwerp + kernzin(nen) en evt. opmerking)
Drager	: Gedigitaliseerde opname van een geluidscassetteband WAV- 160 B
Datum uitwerking	: 09-01-2015
Uitgewerkt door	: Hanneke Hoogakker
Respondent en	:

Wim Heij was van februari 1992 tot oktober 1996 hoofdraadsman van de Dienst Humanistische Geestelijke Verzorging HGV in de krijgsmacht.

Wim Heij werd geboren te Waddinxveen op 14 september 1941. Hij komt uit een 'bloedrood' atheïstisch gezin en kwam al op jonge leeftijd in aanraking met het humanisme toen hij met zijn vader naar bijeenkomsten ging van het Humanistisch Verbond. Van 1961 tot 1965 diende Heij als KVV-er (Kort Verband Vrijwilliger) bij de Landmacht en in deze hoedanigheid maakte hij in 1964 de komst van de HGV bij defensie mee. Hierna was hij secretaris van het Humanistisch Verbond bij de afdeling Amersfoort, waar Harry Lips (oprichter en eerste hoofdraadsman van de HGVK) voorzitter was. Het was Lips die hem voorstelde om raadsman bij defensie te worden. In 1970 (van 01-02-1970 tot 01-09-1973 begon Wim Heij als vormingswerker in het Coornherthuis, dat hij tijdens zijn diensttijd diverse keren had bezocht. Hij werd in 1973 (van 01-09-1973 tot 01-10-1974 humanistisch raadsman in de Johannes Post-kazerne te Havelte. Jarenlang was hij voorzitter van de redactie van het blad *Ego* en heeft er talloze artikelen voor geschreven.

Wim Heij volgde per februari 1992 Kees Roza op als hoofdraadsman, die op eigen verzoek terug trad.

Heij heeft vrijwel de hele geschiedenis van de dienst HGV, vanaf de oprichting in 1964, meegemaakt. Onder zijn leiding werd een begin gemaakt met de professionalisering van de Dienst. Zijn grote verdienste is, dat hij het vertrouwen van defensie en het Humanistisch Verbond in de Dienst HGV bij de krijgsmacht heeft hersteld.

Zijn opvolger Joost de Vries nam op 1 oktober 1996 het hoofdraadmanschap op zich van een organisatie die weer op de rit stond en door confessionele collega's weer serieus genomen werd in de pogingen te komen tot samenwerking.

Heij is tevens actief geweest als vrijwilliger voor het NIVON.

Wim Heij schreef over zijn werk: *Het Coornherthuis*, in: *Raadslieden schrijven* (Driebergen: Bureau Hoofdraadsman, 1972), p. 164-176.

Henk Bos, overleden op 03-12-2007, was humanistisch raadsman in de krijgsmacht.

Bos was oprichter van het Landelijk Beraad Vredesorganisaties, alsmede oprichter en voorzitter (1989-1999) van het Humanistisch Vredesberaad.

Uit het artikel van Rein Heijne en Tilly de Waal, in de *Vredeskoerier*, 'T kan anders (TIJDSCHRIFT VOOR EEN LEEFBARE WERELD, UITGAVE: PAIS, HUMANISTISCH VREDESBERAAD & HAAGS VREDES PLATFORM, JAARGANG 30, NUMMER 8, DECEMBER 2007, bladzijde 2) naar aanleiding van het overlijden van Henk Bos komen de volgende fragmenten:

Bos was als geestelijk raadsman in de krijgsmacht nauw betrokken bij de eerste initiatieven om tot een humanistische vredeswerkgroep te komen.

Een aantal leden van het HV wist te bereiken dat het congres in 1981 een motie aannam waarin stond "Bezit en gebruik van kernwapens is ethisch onaanvaardbaar".

Op 21 november van dat jaar zou de grote demonstratie plaatsvinden en de betrokken leden drongen erop aan dat ook het HV hieraan zou deelnemen. "De zichtbare aanwezigheid van humanisten was dringend gewenst", aldus deze humanistische vredesactivisten, waaronder ook Henk.

Omdat het hoofdbestuur verdeeld was werd de werkstichting Humanistisch Vredesberaad in het leven geroepen. De toenmalige voorzitter sprak daarvan ook tijdens de demonstratie op het Museumplein. Henk Bos werd uitvoerend coördinator onder het voorzitterschap van Sicco Mansholt en hij voerde tijdens een grote demonstratie in Den Haag in 1983 het woord. Het was de tijd van de "hollanditis" waarin Henk een belangrijke rol voor het humanisme binnen de vredesbeweging wist te spelen.

Eén van de hoogtepunten was volgens Henk Bos de Internationale Humanistische Vredesconferentie in 1983, in samenwerking met Huweco en de IHEU (International Humanistic Ethical Union).

Een aantal leden van het Humanistisch Verbond ergerden zich zo aan de activiteiten van het HVB dat ze hun lidmaatschap van het Verbond hadden opgezegd.

Na het einde van de Koude Oorlog kwam in de negentiger jaren opnieuw vanuit het Humanistisch Verbond kritiek op de stellingname en het beleid van het HVB, in het bijzonder wat betreft de zogenaamde humanitaire interventies door militairen. Dat ging zover dat het HV zijn financiële steun heeft ingetrokken. Het HVB besloot toen volledig zelfstandig te worden. Een teleurgestelde Henk Bos besloot toen het voorzitterschap aan Rein Heijne over te dragen.'

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
00:00	Inhoudsopgave van het programma.	N.B.: het bandje begint middenin een zin. Veel ruis op het bandje.
00:16	Wim Heij:	Er zijn veel niet-godsdienstige militairen en dienstplichtigen in de krijgsmacht, daarom zijn er humanistisch raadslieden in het leger. Hoewel de raadslieden in het leger allen een uniform dragen, heeft Wim Heij het eerste contact met nieuwe dienstplichtigen altijd in burger. Het uniform kan iemand afschrikken. Bij confessionele raadslieden is er een grote verscheidenheid in opvatting over het dragen van een uniform.
02:51	Zaken waarmee raadslieden geconfronteerd worden.	Dienstplichtigen hebben vaak aanpassingsproblemen: de overgang van thuis naar dienst is groot en vooral hoger opgeleiden hebben veel moeite met het afstompende werk in dienst.
05:32	De opvattingen van een dienstplichtige.	Een dienstplichtige beschrijft zijn tijd op de kazerne: er is weinig te doen; het werk is eentonig. Hij is niet alleen tegen kernwapens, maar ook tegen gewone wapens. Hij zou nu dienstweigeren. Zijn standpunt ten aanzien van kernwapens komt overeen met dat van de humanisten.
07:40	Henk Bos:	Militairen kunnen voor hun dienstitijd opgeven van welke dienst zij gebruik willen maken. Vroeger was er een "concurrentiestrijd" tussen humanistische en confessionele raadslieden. Dat wordt nu minder. Henk Bos heeft met de meeste confessionele collega's een goede verstandhouding.

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
08:44	Formatieplaatsenproblematiek voor de geestelijke verzorging in de krijgsmacht.	Er zijn 236 formatieplaatsen voor confessionele hulpverleners; voor humanisten slechts 19. Dit is een discrepantie met de werkelijkheid, want een derde van de militairen (dienstplichtigen en beroeps) vraagt om humanistische hulp. De humanisten kunnen daarom het werk met deze bezetting niet aan. De minister schuift het probleem echter steeds voor zich uit. Een oplossing is om de vrijgekomen "confessionele formatieplaatsen" te bezetten met humanisten. Een herverdeling van de formatieplaatsen ligt echter moeilijk bij de confessionele hulpverleners.
14:00	Muziek	
14:41	Gebrek aan politieke steun.	De ontkerkelijking zet zich voort. Maar niet-confessionele politici zien niet het belang in van herverdeling van formatieplaatsen voor geestelijke verzorgers in de krijgsmacht. Zij willen het CDA niet voor het hoofd stoten en maken er dus geen breekpunt van. Door te lange werkweken raken humanistisch raadsliden overbelast en vallen tenslotte uit.
16:49	Kritische opstelling van humanisten.	De standpunten van humanisten ten aanzien van maatschappelijke kwesties, zoals kernwapens en de "Libanon-kwestie", roepen weerstand op bij legerleiding en politici. Waarschijnlijk is de minister daarom niet geneigd tot uitbreiding van formatieplaatsen voor humanistisch geestelijke verzorgers in het leger.
19:05	Muziek .	
19:40	Kernwapenproblematiek .	De Verbondsraad (van het Humanistisch Verbond) is tegen het gebruik en bezit van kernwapens. De humanistisch geestelijke verzorgers in de krijgsmacht hebben het voortouw genomen in het formuleren van dit standpunt. Zij worden regelmatig door militairen geconfronteerd met de kernwapenproblematiek. Vooral onder beroepsmilitairen wordt gediscussieerd over kernwapens.
23:10	Muziek .	
23:51	Mening van een dienstplichtige.	De dienstplichtige had vroeger een romantisch beeld van het leger. Dat is nu veranderd. Hij heeft er bijvoorbeeld grote moeite mee dat de

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
		elementaire rechten van de mens met voeten getreden mogen worden. Hij heeft uit gemakzucht geen dienst geweigerd. Hij vindt dat hij in zijn diensttijd niets nieuws leert.
26:09	Muziek.	
26:18	Strijd tegen kernwapens	Henk Bos: het is triest dat mensen denken dat de strijd tegen kernwapens verloren is. Humanisten mogen zich daar niet bij neerleggen. Het is mogelijk dat mensen de geschiedenis ombuigen. Een eerste stap is, dat Nederland besluit geen kruisraketten te plaatsen.
27:35	Muziek.	
28:36	Afkondiging van het radioprogramma.	
29:01	Einde opname.	